

SŁAWOMIR HEJMANOWSKI

Konferencja naukowo-techniczna stałej grupy roboczej RWPG do spraw selekcji, uprawy i wykorzystania topoli oraz innych szybko rosnących gatunków drzew

Паучно-техническая конференция постоянной рабочей группы СЭВ по вопросам селекции, культуры и использования тополей и других быстрорастущих видов деревьев. (Бухарест 24—30. IX. 1962 г.)

Council for Mutual Economic Assistance, Scientific Technical Session of the Permanent Working Group on Selection, Cultivation and Use of Poplars and Other Fast-Growing Tree Species (Held in Bucarest, September 24—30, 1962).

W dniach 24—30. IX. 1962 r. odbyła się w Bukareszcie konferencja naukowo-techniczna stałej grupy roboczej RWPG do spraw selekcji, uprawy i wykorzystania topoli oraz innych szybko rosnących gatunków drzew. W obradach uczestniczyli przedstawiciele CSRS (inż. J. Mottla kierownik Zakładu Selekcji i Hodowli topoli IBL oraz inż. M. Vojtuš kierownik Doświadczalnej Stacji Hodowli Topoli w Gabczikowie), NRD (prof. dr H. Schönbach dyrektor IBL w Graupa i kierownik Zakładu Genetyki Leśnej, dr H. F. Joachim kierownik Zakładu Uprawy Topoli IBL w Graupa oraz dr H. Eisenreich naczelny inżynier w Ministerstwie Rolnictwa i Ekonomiki Leśnej), Polski (prof. dr S. Tyszkiewicz kierownik Zakładu Nasiennictwa i Selekcji IBL, mgr inż. S. Miller naczelnik Wydziału Hodowli NZLP i mgr inż. S. Hejmanowski adiunkt Zakładu Uprawy Topoli i Zadrzewień IBL), Rumunii (doc. inż. G. Mihai zastępca dyrektora do spraw naukowych IBL, prof. dr J. Popescu-Zeletin członek korespondent Rumuńskiej Akademii Nauk oraz inż. A. Clonaru kierownik Doświadczalnej Stacji Uprawy Topoli przy IBL), Węgier (inż. F. Kopecki kierownik Doświadczalnej Stacji Selekcji Topoli przy IBL w Sarwat, doc. dr J. Káldi przedstawiciel Uniwersytetu w Sopron, doc. dr K. Tompa przedstawiciel IBL i Przemysłu Drzewnego w Sopron oraz T. Pantos-Dierimowa aspirant Uniwersytetu w Sopron), ZSRR (inż. G. Ozolin kandydat nauk rolniczych i leśnych, zastępca dyrektora do spraw naukowych środkowej Azji IBL w Taszkencie oraz inż. S. Rostowcew starszy naukowy pracownik Wszechzwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Leśnictwa i Mechanizacji Gospodarki Leśnej w Puszkino koło Moskwy. Ogółem wzięło udział w konferencji 17 osób, które reprezentowały wyższe uczelnie, Instytuty naukowo-badawcze oraz resorty leśnictwa i przemysłu drzewnego.

Konferencję otworzył zastępca Ministra Leśnictwa do spraw ekonomiki leśnej Rumuńskiej RL inż. L. Negru. Przewodniczący konferencji doc. inż. Georgii Mihai.

Sprawozdanie z wykonania zadań w zakresie koordynacji badań naukowych, ustalonych na poprzednich konferencjach wygłosił przedstawiciel strony koordynacji dr Joachim. Na wstępie mówił on zagadnienia związane z identyfikacją odmian topoli. Kraje członkowskie RWPG przestały do Graupa topolowy materiał zrzeszowy. Większość materiału została oznaczona, co z kolei dało podstawę do opracowania jednolitego nazewnictwa odmian topoli. Według oświadczenia dr Joachim uzyskane wyniki zostaną przekazane krajom członkowskim w formie biuletynu informacyjnego w czerwcu 1963 r.

W latach 1960—1962 w krajach członkowskich zostały założone międzynarodowe plantacje klimatyczno-odmianowe z 16 klonami topoli (Altsorten). Ocena pierwszego etapu badań nad wymaganiami klimatycznymi określonych klonów topoli sekcji *Aigeiros*, przewidziana jest po 5 latach od chwili założenia upraw. Poważnie zostały zaawansowane prace nad wybraniem dla produkcji i oceną topól sekcji *Tacamahaca*. Wyniki tych prac będą przedstawione przez NRD krajom członkowskim RWPG.

We współpracy w zakresie selekcji topól sekcji *Leuce* uczestniczyły kraje: NRD, WRL i CSRS. Nakreślony program wspólnych badań został wykonany w wyniku czego założono doświadczalne uprawy.

W końcowej części swego sprawozdania dr Joachim omówił zagadnienie wymiany materiałów doświadczalnych między krajami członkami RWPG. Na ogół wymiana przebiegała zadowalająco, trudności były raczej natury organizacyjnej i spowodowane tym, że nie była ona dokonywana bezpośrednio z zainteresowanymi jednostkami.

Podstawą do dyskusji nad możliwością koordynacji badań naukowych i współpracy międzynarodowej w zakresie selekcji, uprawy, ochrony i wykorzystania drewna topoli i wierzby obok referatów podstawowych nadesłanych wcześniej (lipiec 1962 r.) przez poszczególne kraje do Bukaresztu na powyższe tematy, były również doniesienia naukowe przywiezione przez poszczególne delegacje. Na ogólną liczbę zgłoszonych 28 doniesień naukowych delegacja polska złożyła do Prezydium konferencji 7 prac naukowych. Wygłoszonych zostało 14 referatów w tym 4 polskie.

W toku dyskusji uczestnicy wyrazili opinię aby na następnych konferencjach tego typu, jeszcze w większym stopniu zwrócić uwagę na zgłaszanie doniesień naukowych.

Zgłoszone doniesienia dotyczyły m. in. selekcji szybko rosnących gatunków drzew, a w szczególności topoli i wierzby (S. Tyszkiewicz, G. Ozolin, M. Wojtuś, K. Tompa, W. Chmielew'ski), wyników badań nad wymaganiami ekologicznymi topoli (J. Mottal, H. Joachim, G. Mihai, A. Stojan, J. Popescu-Zeletin, F. Kopecki), wegetatywnego mnożenia topoli sekcji *Aigeiros* i *Leuce* (S. Hejmanowski, L. Janson), uprawy i nawożenia topoli i wierzby (S. Tyszkiewicz, J. Milewski, I. Catrina, O. Constantinescu, A. Popa, A. Clonaru, T. Pantos-Dierimowa, M. Kałdi, K. Tompa) oraz wyników badań nad zwalczaniem szkodników i chorób topoli (H. Joachim, E. Templin, D. Radoj). Poza tym poruszono w doniesieniach zagadnienie chromatograficznego rozróżniania niektórych gatunków i odmian rodzaju *Populus* (S. Bortite) oraz przedstawiono badania nad zasobnością plantacji topolowych i wierzbowych (S. Armasescu), jak również nad wykorzystaniem drewna topolowego w Rumunii (N. Gelmeziu) oraz jego własności fizycznych, mechanicznych i chemicznych (N. Gelmeziu, M. Kałdi).

W wyniku dyskusji nad referatem i doniesieniami naukowymi wyłoniły się główne kierunki współpracy naukowej i międzynarodowej koordynacji prac badawczych prowadzonych w poszczególnych krajach członkowskich. W dyskusji delegaci wypowiedzieli się za wzmożeniem działalności koordynacyjnej w badaniach nad rozszerzeniem uprawy topoli i wierzby, w celu szybszego uzyskania naukowych podstaw do lepszego gospodarczego wykorzystania tych gatunków w poszczególnych krajach.

Ponieważ między terytoriami poszczególnych krajów występują istotne różnice z punktu widzenia ekologicznego, ustalono, że koordynowanie prac naukowych prowadzone będzie w specjalnych grupach terytorialnych, a dla każdego tematu badawczego wytypowany zostanie inny koordynator.

Ustalono zatem trzy obszary terytorialne:

1. Obszar południowy obejmujący kraje o zbliżonych warunkach klimatycznych, a mianowicie: Węgry, Bułgarię, Rumunię sąsiadujące z nimi części Czechosłowacji i ZSRR.

2. Obszar północny — NRD, Polska, pozostała część Czechosłowacji oraz część terytorium ZSRR.

3. Obszar ZSRR — część ZSRR położona na wschód od przyjętych obszarów północnego i południowego.

Powyższy podział terytorialny przyjęty został dla prac badawczych z zakresu selekcji, wegetatywnego mnożenia i uprawy topoli. Koordynatorem prac selekcyjnych dla obszaru południowego został F. Koopceki (Węgry), a dla obszaru północnego H. Schönbach lub H. Joachim. Koordynowanie prac dotyczących mutacji topoli powierzono V. Spalkovi z CSRS, a wegetatywnego mnożenia topoli sekcji Leuce S. Tyszkiewiczowi.

Koordynowanie prac dotyczących uprawy topoli (dobór odmian, więźba, uprawa gleby, trzebieże itd.) dla obszaru południowego powierzono I. Babosowi (Węgry), a dla obszaru północnego E. Hübekerowi z NRD.

Wytypowanie koordynatorów w powyższych zagadnieniach dla wschodniego obszaru ZSRR pozostawiono decyzji władz radzieckich.

Zagadnienie zakładania i zagospodarowania plantacji w zależności od kierunku produkcyjnego powierzono do koordynowania J. Milewskiemu, nawożenie upraw topolowych, G. Mihai (Rumunia), a badania nad wydajnością upraw topolowych T. Popescu-Zeletin (Rumunia).

Prace badawcze nad odmianami topoli ze szczególnym uwzględnieniem ich wymagań ekologicznych, cech biologicznych oraz kryteriów do ich identyfikacji, jak również badania nad uszkodzeniami topoli przez czynniki abiotyczne powierzono do koordynacji H. Joachimowi (NRD).

Koordynowanie prac w zakresie metod zakładania i wykorzystania topolowych powierzchni odmianowych (Populety) powierzono T. Mottlowi (CSRS), zagadnienie walki z chorobą wywołaną przez *Dothichiza populea* Sacc, A. Kalandrze (CSRS), a prace nad ochroną topoli przed zwierzyną i owadami E. Templinowi (NRD).

Badania nad fizyko-mechanicznymi własnościami drewna topolowego oraz nad możliwościami jego przemysłowego wykorzystania powierzono do koordynowania Gelmeziu (Rumunia).

Koordynowanie całokształtu prac dotyczących zagadnień wierzbowych oraz przebudowy drzewostanów łągowych powierzono stronie radzieckiej.

W toku dyskusji ustalono, że do 1 lutego każdego roku kraje członkowskie przesyłać będą do NRD (Grupa) roczne sprawozdania z wykonania planowanych badań, na podstawie których NRD sporządzi opracowanie zbiorcze w języku rosyjskim i niemieckim i roześle krajom członkowskim. Strona niemiecka (NRD) jako koordynator generalny (międzynarodowy) podjęła się na podstawie nadesłanych z poszczególnych krajów materiałów sporządzić katalog bibliograficzny dotyczący topoli i wierzby zawierający nazwisko autora oraz nazwę pracy w oryginalnym brzmieniu i w przekładzie na język rosyjski i niemiecki.

Aby można było rozszerzyć prace koordynacyjne na inne gatunki szybko rosnące poza topolą i wierzbą w myśl postanowień przyjętych w Sofii w 1960 r., wszystkie

kraje członkowskie zostały zobowiązane do sprecyzowania swego punktu widzenia na pojęcie „gatunku szybko rosnącego”.

Doceniając wagę zagadnienia identyfikacji topoli w oparciu o jednolitą metodykę ustalono, że sesja naukowa połączona ze szkoleniem odbędzie się w sierpniu 1963 r. w Graupa (NRD). Będą mogli wziąć w niej udział specjaliści identyfikacji topoli z poszczególnych krajów członkowskich RWPG.

Delegaci jednomyślnie wyrazili pogląd, że celowe byłoby wydanie międzynarodowego biuletynu informacyjnego poświęconego topoli i publikowanie go w czasopiśmie „Sylwan”

W celu stworzenia warunków do wymiany materiałów i informacji, przyjęto zalecenie opracowania spisu specjalistów zajmujących się topolą.

Mając na uwadze ekonomiczną wagę zagadnienia uprawy topoli uczestnicy konferencji podkreślili konieczność powołania w każdym z krajów należących do RWPG krajowych komisji topolowych. Obecnie tylko na Węgrzech istnieje taka komisja.

Na podstawie przedłożonych sprawozdań z prac nad topolą i wierzbą w poszczególnych krajach, doniesień naukowych oraz przeprowadzonej dyskusji, uznano za celowe podać produkcji pewne ogólne zalecenie, które mogłoby być pomocne w prowadzeniu gospodarki topolowej.

Wysunięto następujące zalecenia.

1. Wszystkie kraje powinny zwrócić większą uwagę na wprowadzanie topoli poza lasem. Doświadczenia krajów o intensywnej gospodarce rolnej wskazują, że istnieją na tych terenach duże możliwości uprawy topoli w różnych typach i formach zadrzewień. Możliwe i niezbędne jest wykorzystanie rezerw w tym zakresie.

2. Dla osiągnięcia wyższych przyrostów masy drzewnej u topoli konieczne jest uprawianie tylko tych odmian, które są odporne na choroby i równocześnie wysoko produkcyjne.

3. Zaleca się intensywną uprawę gleby, tj. orkę do głębokości 50—60 cm przed założeniem plantacji oraz dalszą uprawę gleby w pierwszych latach po posadzeniu.

4. Nawożenie upraw topolowych powinno być stosowane we wszystkich krajach w większym niż do tej pory zakresie w szczególności w pierwszych latach po posadzeniu.

5. Więzy sadzenia powinny być przyjęte na podstawie doświadczeń w poszczególnych krajach. Topolowe zadrzewienia rzędowe powinny być zakładane w małych odstępach między drzewami. Odnosi się to szczególnie do krajów południowych.

6. W celu podwyższenia jakości produkowanego surowca drzewnego, należy prowadzić intensywne pielęgnowanie drzew (cięcia, przedrębne podkrzesywanie itp.).

7. Ze wzrostem areału upraw topolowych mogą wystąpić na nich szkodniki i choroby. Z tych względów konieczne jest przeprowadzenie we właściwym czasie zabiegów profilaktycznych lub zdecydowanych środków walki.

Doceniając duże korzyści z wymiany wzajemnych poglądów na temat uprawy topoli i wierzby, uczestnicy konferencji wysunęli propozycję ażeby podobne spotkania odbywały się co 2 lata kolejno w różnych krajach. Jako następne miejsce spotkania w 1964 r. zaproponowano ZSRR.

Po zakończeniu obrad, gospodarze zorganizowali dwudniową wycieczkę w dolinę Dunaju. Uczestnicy mieli możliwość zapoznać się z doświadczalnymi i produkcyjnymi plantacjami topolowymi na terenie nadleśnictw Ostrowo i Kalaraszi.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 30 marca 1963 r.